

فضیلت آراستگی

رسول خدا(ص):

إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ وَيُحِبُّ الْجَمَالَ^۱
خدا زیباست و زیبایی را دوست دارد

از برنامه‌های ارزشمند مؤمنان، حضور «عزّت‌مند»، «عفیّانه» و «آراسته» در اجتماع است. این مفاهیم گرچه متفاوت‌اند اما رشته‌ای نامرئی و ظریف، آن‌ها را به یکدیگر پیوند می‌دهد و زیبایی خاصی پدید می‌آورد.

به راستی،

«آراستگی» و «عفاف» چه رابطه‌ای با یکدیگر دارند؟

میان این دو با «عزّت» چه نسبتی برقرار است؟

آیات شریفه ی زیر را به دقت و زیبا قرائت کنید.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

..... قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ
..... الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ
..... وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ
..... قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا
..... فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
..... خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ
..... كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ
..... لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ
ما ظَهَرَ مِنْهَا وَ مَا بَطَّنَ
بِغُورٍ مُّكْتُمٍ وَ مَا ظَنُّوا
وَالْأَنفُسَ الَّتِي أُوتِيَ بِهَا
وَالْأَنفُسَ الَّتِي أُوتِيَ بِهَا
وَالْأَنفُسَ الَّتِي أُوتِيَ بِهَا
وَالْأَنفُسَ الَّتِي أُوتِيَ بِهَا

مَالَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا
وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ
مَا لَا تَعْلَمُونَ

چیزی را که برای آن دلیلی نفرستاده
و این که به خدا نسبت دهید
چیزی را که نمی دانید.

اعراف، ۳۲ و ۳۳

يَا بَنِي آدَمَ
قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا
يُؤَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا
وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ
ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ
لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

اعراف، ۲۶

به کمک توضیحات زیر، ترجمه‌ی آیات را تکمیل کنید.

حَرَّمَ : حرام کرده	الَّتِي : که، کسی که	أَخْرَجَ : پدید آورد، خارج کرد
نُفِصِلُ : توضیح می‌دهیم	هِيَ : آن، او	يَذَّكَّرُونَ : پند می‌گیرند
سَوَآت : ناپسندی‌ها	يُؤَارِي : بپوشاند	رِيش : زینت

با تفکر در آیات، جمله‌های زیر را تکمیل کنید و مشخص کنید که هر جمله از کدام آیه به دست آمده است.

ردیف	پیام آیات	سوره / آیه
۱	خداوند، زینت‌های جهان را بر بندگانش حرام
۲	مؤمنان باید از روزی‌هایی که از راه درست و پاک به دست آورده‌اند،
۳	زینت‌ها و روزی‌های پاک در آخرت، اختصاص به دارد.
۴	آن چیزهایی که خداوند بر مؤمنان حرام کرده است، عبارتند از: ، و
۵	خداوند، پوشش را برای دو هدف قرار داده است: الف: انسان را از ناپسندی‌ها حفظ کند و مایه‌ی عفاف باشد. ب:
۶	اگر انسان لباس را بر خود بپوشاند، خواهد توانست پوشش و لباس ظاهری را مراعات کند و حفظ نماید.

این آیات، نمونه‌ای از سخنان خداوند درباره‌ی آراستگی و پوشش است. برای درک عمیق‌تر و استفاده‌ی بهتر از راهنمایی‌های خداوند درباره‌ی مساله‌ای که هر روز با آن سروکار داریم، از کلمات پیشوایان خود و شیوه‌ی زندگی آنان کمک می‌گیریم و به توضیح بیش‌تر آیات می‌پردازیم.

آراستگی، شیوه‌ی پیشوایان دین

پیشوایان ما نه تنها در زیبایی باطنی خود می‌کوشیدند بلکه به زیبایی و آراستگی ظاهر هم توجه داشتند و یاران خود را نیز به رعایت آن دعوت می‌کردند.

رسول خدا - صلی الله علیه و آله - می‌فرماید:

لباس سفید و روشن بپوشید که پاک‌تر و پاکیزه‌تر است.^۱

امام علی - علیه السلام - می‌فرماید:

۱- وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۲۸۰

آراستگی از اخلاق مؤمنان است.^۱

امام صادق - علیه السلام - می فرماید :

خداوند زیبایی و آراستگی را دوست دارد و از نپرداختن به خود و خود را ژولیده نشان دادن

بدش می آید.^۲

و نیز می فرماید :

دو رکعت نماز که با بوی خوش گزارده شود، بهتر از هفتاد رکعت نماز بدون بوی خوش است.^۳

هنگامی که رسول خدا (ص) می خواست با دیگران ملاقات کند، به آینه نگاه می کرد، موهای خود

را شانه می زد و مرتب می ساخت و می فرمود :

خدای تعالی دوست دارد وقتی که بنده اش به سوی دوستاش می رود خود را آماده و آراسته

کند.^۴

این شیوهی رسول خدا (ص) و سایر پیشوایان ما سبب شد که مسلمانان در اندک مدتی به آراسته ترین و پاکیزه ترین ملت ها تبدیل شوند و الگو و سرمشق سایر ملت ها قرار گیرند. آراستگی، اختصاص به زمان حضور در اجتماعات و معاشرت ها ندارد. بلکه شامل زمان حضور در خانواده، و از آن مهم تر، زمان عبادت نیز می شود. استفاده از عطر، شانه زدن موها، پوشیدن لباس روشن و تمیز و پاک بودن تمامی بدن، از توصیه های مهم آنان هنگام عبادت است. تکرار دائمی نماز در شبانه روز، این آراستگی و پاکی را در طول روز حفظ می کند و زندگی را پاک و باصفا می سازد.

✿ با دوستان خود مشورت کنید و ببینید که سفارش و تأکید اسلام به

پاکیزگی و آراستگی چه آثاری در زندگی فردی و اجتماعی دارد؟

تناسب میان ظاهر و باطن در آراستگی

ظاهر هر کس تجلی اندیشه و باور اوست و اندیشه ها، اخلاق و روحیات، اعمال و ظواهر را

۱- غرر الحکم و درر الکلم، چاپ دانشگاه تهران، ج ۱، ص ۳۰۷. تجمل در احادیث، به معنای آراستگی و زیبایی است نه استفاده

از لباس ها و جواهرات گران قیمت و این نوع آراستگی است که با ساده زیستی معصومین صلوات الله علیهم منافاتی ندارد.

۲- امالی، شیخ طوسی، ج ۱، ص ۲۷۵

۳- ثواب الاعمال، ص ۳۶۲

۴- وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۲۷۸

می‌سازند و شکل می‌دهند. مثلاً آن کس که نظم و برنامه‌ریزی را قبول دارد، اگر واقعاً به آن ایمان و باور داشته باشد، دست به برنامه‌ریزی می‌زند و هرکاری را در زمان خاص خود انجام می‌دهد. از سوی دیگر، رفتارهای ظاهری نیز به تدریج بر باطن انسان تأثیر می‌گذارد و روحیه‌ی فرد را تغییر می‌دهد. شما می‌توانید نمونه‌های فراوانی بیابید که چگونه برخی اعمال، سبب تغییر اخلاق و حتی طرز تفکر افراد شده است.

البته ممکن است انسان‌های ریاکار خود را در میان جمع خوب جلوه دهند، در حالی که باطن زشتی داشته باشند. اما این ظاهر زیبا عاریتی و موقتی است و نمی‌تواند از چشمان تیزبین انسان‌های خردمند مخفی بماند. بالاخره، باطن زشت آنان آشکار می‌شود و خود را نشان می‌دهد. برخی نیز برای توجیه ظاهر نامناسب خود به این جمله متوسل می‌شوند که «دل باید پاک باشد، ظاهر چندان اهمیتی ندارد!» اما خوب است آنان توجه کنند که دل پاک و باحیا و عفیف، ظاهر پاک و باعفاف را به دنبال می‌آورد و همان‌طور که گفته‌اند، «از کوزه همان برون تراود که در اوست.» مگر می‌شود که کسی حقیقتی را از صمیم قلب دوست داشته باشد، اما هر روز کاری بر ضد آن انجام دهد؟ حقیقت این است که دل به هر جا رود عمل هم به همان جا می‌رود.

نمونه‌هایی از تناسب و هماهنگی ظاهر و باطن را توضیح دهید.

.....

.....

.....

عفاف، عزّت‌مندی و آراستگی

عفاف یک حالت روحی و فضیلت اخلاقی است که سبب می‌شود انسان اندام ظاهری خود را وسیله‌ی خودنمایی و جلب توجه دیگران قرار ندهد و اجازه ندهد ناپاکان از او سوءاستفاده کنند. انسان عفیف حیا دارد از این که دیگران به خاطر بدش به او توجه کنند و به تحسین و تمجید وی بپردازند. او در وجود خود ارزش‌های والاّتری می‌یابد که می‌تواند تحسین و احترام دیگران را برانگیزد. انسان عفیف، آراسته است اما آراستگی او به گونه‌ای است که جسم او وسیله‌ی جلب توجه دیگران قرار نمی‌گیرد. او خود را بزرگ‌تر از آن می‌یابد که دیگران او را به عنوان ابزاری برای لذت‌جویی نگاه کنند.

به همان اندازه که رشته‌های عفاف در روح انسان ضعیف می‌شود، نوع آراستگی به خصوص آراستگی در پوشش تغییر می‌کند و پوشش جنبه‌ی خودنمایی به خود می‌گیرد. اما هر اندازه که این رشته مستحکم شود، پوشش و آراستگی ظاهری جلوه‌گاه زیبایی‌های روح و شخصیت متعالی انسان می‌گردد.

بر همین مناسبت که امام صادق (ع) می‌فرماید :

لباس نازک و بدن نما نپوشید؛ زیرا چنین لباسی نشانه‌ی سستی و ضعف دین است.^۱

امام علی (ع) نیز می‌فرماید :

بپرهیز از این که خود را برای دیگران بیارایی و با انجام گناه به جنگ با خدا برخیزی.^۲

گرچه «عفاف» خصلت هر انسان با فضیلتی، اعم از مرد و زن است اما وجود آن در زنان و دختران ارزش بیش‌تر و برتری دارد. زن، مظهر جمال خلقت است و این زیبایی هم در باطن و هم در ظاهر او متجلی است. احساسات لطیف زن که بیانگر زیبایی‌های درونی وی می‌باشند و همچون سایه‌ی رحمت الهی، آرامش بخش کانون گرم خانواده است، با زیبایی ظاهر او عجین شده است.

از سوی دیگر، زن کانون «عفاف» خانواده است. همواره ندایی درونی او را به پاکی و پاکدامنی فرا می‌خواند. گویا روح بزرگ او نمی‌پسندد که بازیچه‌ی خواسته‌های پست و حقیر ناپاکان شود. از این رو می‌کوشد آراستگی او در جامعه به گونه‌ای باشد که گوهر زیبای وجودش از نگاه نااهلان دور بماند و روح بلندش تحقیر نشود. او درمی‌یابد که اعطای هر کمالی از جانب خدا، مسئولیتی را نیز به همراه می‌آورد. همان‌طور که اگر کسی به کمال علم زینده شد، نباید علمش را ابزار دست قدرتمندان ستم‌پیشه کند، موهبت زیبایی نیز نباید در خدمت هوسرانان قرار گیرد و همان‌گونه که اگر انسان از علم خود به درستی استفاده نکند، به جای رستگاری، شقاوت نصیبش می‌شود، عرضه‌ی نابجای زیبایی، به جای گرمی بخشیدن به کانون خانواده، «عفت» و «حیا» را از بین می‌برد و این دو گوهر مقدس را از او می‌گیرد.

🌸 آیات ۲۳ تا ۲۶ سوره‌ی قصص را مطالعه کنید و رفتار آمیخته با «عفاف»

حضرت موسی (ع) و دختران شعیب (ع) را توضیح دهید.

.....
.....

۱- بحارالانوار، ج ۷۹، ص ۲۹۹

۲- همان، ج ۷۱، ص ۳۶۳

«عزت» در مقابل حقارت و ذلت قرار دارد.

انسان عزیز در خود عظمت و صلابتی می‌یابد که موجب می‌شود حقارت و پستی را نپذیرد و تن به شکست و زبونی ندهد. بزرگ‌ترین شکست نیز شکست روحی و معنوی است. چه بسا انسان‌هایی در جنگ ظاهری شکست بخورند اما روح بلندشان پیروز و عزیز باقی بماند.

یکی از اقسام پستی‌ها و حقارت‌ها آن است که افراد هوس‌ران و گناهکار به انسان به چشم ابزار هوس‌رانی‌های خود نگاه کنند و به شخصیت انسانی و با کرامت او توجه ننمایند. انسانی که دارای عزت نفس است، این حقارت و پستی را نمی‌پذیرد و از همان ابتدای جوانی به گونه‌ای در جامعه ظاهر می‌شود که اجازه‌ی چنین تحقیری را به دیگران نمی‌دهد. گرچه او هم زیبایی و آراستگی را دوست دارد، اما این زیبایی و آراستگی را در پوششی از حجاب نگه می‌دارد تا شخصیت متعالی خود را از دست ندهد.

🌸 با توجه به شکل پوشش‌های موجود در جامعه برای پسران و دختران، بگویید که کدام یک از آن‌ها عفت و عزت افراد را بیش‌تر تضمین می‌کند؟

.....

.....

.....

.....

نیاز به مقبولیت و رابطه‌ی آن با آراستگی

انسان نیازهای گوناگونی دارد: نیاز به آب و غذا، مسکن، آرامش، تحسین دیگران و برخی از نیازها در دوره‌ی نوجوانی و جوانی، بیش‌تر خود را نشان می‌دهد که در این میان می‌توان از نیاز به توجه و تحسین دیگران و مقبولیت نام برد. جوان برای این که ثابت کند وجودش برای جامعه

مفید است، تلاش می‌کند که توانایی‌ها و استعدادهای خود را کشف و شکوفا کند و آن‌ها را در معرض دید دیگران قرار دهد و جایگاه مناسب خود را در میان دیگران تثبیت کند.

نوجوانی که می‌کوشد با نشان دادن استعداد خود در یک رشته‌ی ورزشی یا خلق یک اثر هنری یا کار مؤثر در یک کارگاه صنعتی، تحسین دیگران را برانگیزد و اعتماد آنان را جلب کند، با آن فردی که با لباسی نامناسب یا آرایش غیر معمولی یا به کاربردن کلامی تند و نابجا یا گذاشتن سیگاری بر لب اظهار وجود می‌کند، بسیار متفاوت است. این شخص به‌طور ناخودآگاه ضعف روحی خود را به دیگران نشان داده و آن دیگری ارزش‌های وجودی خود را به زیبایی هر چه تمام‌تر آشکار کرده است.

آراستگی همراه با عفت و حیا نشانه‌ی شخصیت روحی و درک متعالی فرد از زندگی است و تحسین قلبی همسالان را به دنبال دارد. حتی آن فردی که نسبت به پوشش همراه با عفت و حیا ی دیگری روی خوش نشان نمی‌دهد، در قلب و وجدان خود او را می‌ستاید.

- ۱- چه تفاوتی میان آراستگی و خودنمایی ظاهری است؟
- ۲- چگونه با خودنمایی عزت‌نفس آدمی لگه‌دار می‌شود؟
- ۳- حضرت مریم (س) و حضرت یوسف (ع) دو مظهر عفاف‌اند که سرگذشت آنان در قرآن کریم ذکر شده است. با مراجعه به سوره‌ی مریم (آیات ۱۸ تا ۳۳) و سوره‌ی یوسف (آیات ۲۱ تا ۵۴)، جلوه‌های عفت و پاکدامنی آنان را بیان کنید.

- ۱- پیرامون ما افرادی هستند که با استفاده از خلاقیت‌های خود تحسین دیگران را برانگیخته‌اند و در زمینه‌های گوناگون هنری، ورزشی، علمی، اجتماعی و اخلاقی به فردی مؤثر در جامعه تبدیل شده‌اند. آنچه درباره‌ی عوامل این موفقیت می‌دانید بیان کنید.
- ۲- با خود بیندیشید و ببینید که تا چه اندازه کوشش کرده‌اید آراستگی همراه با عفاف و عزت داشته باشید. آیا موانع درونی در مقابل این کوشش وجود داشته است؟ آن‌ها را برای خود مشخص کنید و برای برداشتن آن موانع، راه حل مناسب تنظیم نمایید.